

Bij de vijf kenniscentra van Saxion Hogescholen zijn meer dan twintig lectoren actief. Ze begeleiden docenten en studenten bij toegepast wetenschappelijk onderzoek, leggen dwarsverbanden tussen opleidingen én zorgen voor kennisuitwisseling met het bedrijfsleven, overheid en zorginstellingen. In deze aflevering van Onder de Loep lector dr. Cees Terlouw, die actief is bij het Saxion Kenniscentrum Onderwijsinnovatie.

Lector Cees Terlouw over de 'mallemolen' van het onderwijs:

'Leren moest vooral leuk zijn'

Zelden heeft een parlementaire onderzoekcommissie een meer vernietigend oordeel geveld over de bewindslieden en Kamerleden zélf dan de commissie Dijsselbloem in de afgelopen maand. "Het verbaast me dat de schuld van falend onderwijsbeleid zo eenzijdig bij de politiek is gelegd", zegt Saxion-lector Cees Terlouw. Het onderwijsveld, de managers, ja zelfs het overgrote deel van de docenten, iedereen heeft boter op het hoofd. Zo ook ik!"

Cees Terlouw is al meer dan dertig jaar actief in het onderwijs en weet als geen ander waar hij over praat. Hij was onderwijzer in het basisonderwijs, docent aardrijkskunde bij een scholengemeenschap in het voortgezet onderwijs, docent en onderzoeker in het hoger onderwijs en directeur van het instituut ELAN van de Universiteit Twente waar hij ook promoveerde. Sinds oktober 2007 is Terlouw lector bij Saxion Hogescholen. Als opvolger van Roel van Asselt doet hij onderzoek naar aansluiting- en instroommanagement van het hbo (havo-hbo en mbo-hbo). Daarnaast is hij directeur van het LICA, het landelijk informatiecentrum aansluiting van het hbo.

"Laat ik vooropstellen dat we in Nederland gek zijn op onderwijsvernieuwingen", lacht de lector. Er is geen land ter wereld, en zeker niet in Europa, waar de vernieuwingen in het onderwijs elkaar zo snel opvolgen. Kijk maar eens naar het basisonderwijs, waar methodes als Montessori, Jenaplan en Dalton (Saxion heeft hiervoor zelfs een aparte lector in huis) al sinds 1920 ingevoerd zijn. Dan hebben we het over 'traditioneel vernieuwingsonderwijs'. Alleen die term al, spreekt natuurlijk boekdelen. Het is bovendien een typische Nederlandse eigenschap om veel haast te maken met vernieuwingen. Ook in het hoger onderwijs. Onze

ministers hebben in Bologna afgesproken dat er in heel Europa een bachelor-master-structuur (bama) ingevoerd moet worden. Wie was daarmee het eerste klaar? Juist, Nederland. Het besluit was nog niet genomen en we waren er hier al volop mee bezig. Een jaar later werd bama, eerder dan waar ook in Europa, ingevoerd op onze hogescholen en universiteiten. We willen in dit land altijd het beste jongetje van de klas zijn, maar maken in onze haast ook veel fouten."

De conclusies die Dijsselbloem trekt over onder meer 'het nieuwe leren', de basisvorming, de invoering van de tweede fase en het vmbo, verbazen

Cees Terlouw dan ook niet écht. "Het is inderdaad allemaal niet zo verrassend wat er wordt vastgesteld, want de discussie over de noodzaak van een empirische onderbouwing van onze drang naar onderwijsvernieuwingen is er al jaren. Het 'nieuwe leren' is een containerbegrip, er zit van alles in. Het is dus ook niet zo één-twee-drie wetenschappelijk te 'bewijzen' dat het werkt. Wel is er op onderdelen een zekere evidentie

Dijsselbloem: 'Bewindslieden vertoonden tunnelvisie'

De grote onderwijsvernieuwingen van de jaren negentig zoals de basisvorming, het studiehuis en de bovenbouwprofielen, hebben geleid tot een 'zorgwekkend dalende trend' in de basisvaardigheden van leerlingen. De verantwoordelijke bewindslieden vertoonden een tunnelvisie. De overheid heeft haar kerntaak, het garanderen van deugdelijk onderwijs, 'ernstig verwaarloosd'.

Dat zijn de belangrijkste conclusies die de parlementaire onderzoekscommissie Onderwijsvernieuwingen afgelopen maand presenteerde in haar eindrapport *Tijd voor onderwijs*. De commissie stond onder leiding van Jeroen Dijsselbloem. De commissie onderzocht met name vernieuwingen uit de jaren negentig in het basis- en voortgezet onderwijs: de basisvorming, de tweede fase en het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). De commissie heeft ook de 'hoofdschuldigen' aangewezen en oordeelt hard over de politiek en bewindslieden op het ministerie van onderwijs. Opvallend mild is Dijsselbloem voor de andere betrokkenen, inclusief de scholen en het hoger onderwijs. Dat de hogescholen en universiteiten zélf vroegen om studenten die hadden geleerd om zelfstandig te werken laat de commissie min of meer onbesproken.

De belangrijkste aanbeveling van de commissie is dat de overheid duidelijker moet gaan voorschrijven wat de kinderen op school en in welke klas moeten leren. Voor de toekomst adviseert de commissie in het onderwijs een strikte scheiding aan te brengen tussen het 'wat' en het 'hoe'. Het 'wat', dus de eindkwalificaties, is aan de overheid, het 'hoe' komt voor rekening van de leraar in de klas. Dijsselbloem: "Het is niet te zeggen of het onderwijsniveau is gedaald door de vernieuwingen. Maar we stellen wel vast dat er hele generaties zijn die niet goed kunnen rekenen en spellen."

om nieuwe wegen te bewandelen. Maar er is net zo goed een zekere evidentie voor onderdelen van het klassieke leren, al bestaat ook daarvoor vaak geen volledige wetenschappelijke onderbouwing. Recht toe recht aan onderwijs in klassikaal verband werkt in sommige gevallen ook heel goed. Het is de kunst om uit te zoeken welke middelen in welke situatie het beste werken. Maar een goede leraar hoort er altijd bij: vóór of in de klas. Je kunt leerlingen en studenten niet aan hun lot overlaten. Als leraar of docent zorg je voor een goede onderwijsomgeving voor jongeren: je bedenkt opdrachten, ziet toe en geeft feedback. In de tijd toen ik zelf nog aardrijkskunde gaf in het voortgezet onderwijs ontmoette ik op vernieuwingscholen veel jonge mensen. En enthousiaste jonge mensen willen nog wel eens wat! We wilden op 'een andere manier' omgaan met leerlingen en voerden allerlei vor-

men van project- en probleemgestuurd onderwijs in. Onderwijs moest vooral leuk worden. Maar ik ben al heel lang van mening dat leren niet voor iedereen écht leuk is of hoeft te zijn. Leren kost vooral veel moeite en inspanning. Het wordt pas leuk als leerlingen intellectueel geprikkeld worden. Dat ze al werkend een oplossing zien te vinden en daar plezier aan ontleiden."

Terlouw laat een lijvige brochure op tafel ploffen. Op de kaft prijken het logo van het Ministerie van Onderwijs en de titel 'Regelingen Onderwijs'. "Kijk, hier staat het allemaal in", bezweert de lector. "Elke maand komt er een boekje van deze omvang uit Den Haag op het bureau van alles en iedereen die iets met onderwijs te maken heeft. En ik kan je verzekeren dat dit boekje er in de loop van de jaren niet dunner op is geworden. Ik verwacht ook niet dat dit na Dijsselbloem minder wordt.

De politiek wil zich vanaf nu alleen nog maar bemoeien met het 'wat', de einddoelen van het onderwijs. Nou, daarmee weten ze in Den Haag wel raad, voorspel ik. Ze zullen met heel gedetailleerde voorschriften komen. Dat zit er nu eenmaal ingebakken. In dat opzicht ben ik dus niet zo optimistisch over 'het vervolg van Dijsselbloem'. Ik vind trouwens dat de overheid zeker niet zonder meer een stapje terug moet doen. Op bepaalde punten moet de overheid wel degelijk de regie voeren." Terlouw noemt een voorbeeld uit het hbo om dit te illustreren. "Er was een dispuut over de instroomeisen voor opleidingen in het hbo. De hogescholen hebben daar min of meer zelf een oplossing voor gevonden, maar als je naar het resultaat kijkt, dan moet ik vaststellen dat er regie nodig was vanuit Den Haag. Nu hebben we een vrij globaal systeem van instroomeisen die niet vakspecifiek zijn geformuleerd,

zodat bijvoorbeeld iemand zonder het vak natuurkunde in zijn vo-pakket gewoon bij werktuigbouwkunde kan instromen. Dat is toch van de zotte!"

Toch is Cees Terlouw door de bank genomen niet pessimistisch gestemd over het onderwijs in Nederland. Ook is het volgens hem geen optie om de vernieuwingen terug te draaien of om de boel weer eens op de kop te zetten. "Neem de tijd, train docenten, zorg voor geld, experimenteer op kleine schaal en ondersteun experimenten in het onderwijs met een wetenschappelijke basis", is mijn advies. En met nadruk: "Zorg eerst voor voldoende draagvlak voor onderwijsvernieuwingen. Is dat draagvlak er niet, begin er dan ook niet aan. Want dan krijg je de ellende die de parlementaire commissie nu boven tafel heeft gebracht."

Harry van Stratum

Foto: Toma Tudor